

Magyar nők a közéletben, attitűdök és szerepvállalási hajlandóság vizsgálata

Jelige: TDK456

Pályamunka lezárásának dátuma: **2025.01.01.**

Magyar nők a közéletben, attitűdök és szerepvállalási hajlandóság vizsgálata

Hungarian Women in public life, attitudes and willingness of participation

Magyarország lakosságának több, mint a fele nő, mégis a politikai döntéshozatalban alulreprezentáltak. Hogyan lehet, hogy ahol megválasztott képviselők osztják el a közös erőforrásokat, a jogegyenlőséggel egyidejűleg nem valósul meg a nemek közötti esélyegyenlőség is? Amikor a vezetői pozíciók eloszlására ránézünk, a számok alapján megállapítható, hogy a hagyományos női sztereotip szemléletmódon nyugvó mechanizmusok máig éreztetik hatásukat a politika világában is. Ezen szeretne változtatni az online kérdőíves kutatást elindító civil szervezet a nők részvételi arányának növelése érdekében.

Dolgozatom célja, hogy a kutatás eredményeképp könnyebb legyen megtalálni azokat a nőket, akik hajlandóak politikai vezetői szerepet vállalni és tudományosan alátámasztott válaszokkal szolgálhassunk arról, hogy miben látják másképp a nők hatalmi helyzetét, mennyire hajlandóak cselekedni és mi gátolja őket a politikai szerepvállalásban?

Hipotézisem szerint a közéletben aktívabb nők elégedetlenebbek nemük politikai döntéshozásban betöltött súlyával. A hipotézis igazolásához a kérdőív eredményeit primer adatforrásként használtam. A mintavételi eljárás nem tekinthető reprezentatívnak. Az online kérdőív a témában érdekelt szervezetek kapcsolathálóján keresztül jutott el 468 válaszadóhoz. Az adatokon valószínűségi eloszláson alapuló számítást végeztem. A kitöltők több tekintetben is túl homogén csoportot alkottak ahhoz, hogy a regressziós számításokat sikerrel alkalmazhattuk volna. Ezért reprezentatív kutatásokat felhasználva szekunder adatgyűjtést is végeztem.

A vizsgált csoport több tekintetben eltér a népességben található nőktől. Kiemelkedő politikai érdeklődés és közéleti aktivitás jellemző rájuk. Továbbá bizonyos témákban, mint például a nők számának növelése a politikai döntéshozásban és a nők politikai vezetői alkalmassága, lényegesen nagyobb támogatottságot élvez ebben a körben, mint teljes női lakosság körében. Bár a hipotézis, hogy a közéletben aktív nők érzékenyebbek saját nemük esélyegyenlőségét illetően igazolódott, fordítva ez nem igaz. Nem minden elégedetlen nő, egyben aktív is.

A teljes mintán belül találtunk még egy olyan csoportot, akik potenciális politikai aktorok lehetnek. Őket ebben elsődlegesen a társadalmi igazságosság motiválná és a politikai támadásoktól való félelem tartja vissza.

Tartalom

1.	A probléma definiálása	4
1.1	A magyar nők alulreprezentáltsága a politikai döntéshozatalban	4
1.2	A kutatás témája	5
2	A kutatás célja és módszertana.....	5
2.1	A kutatás céljai	5
2.2	Választott módszertan: kérdőíves kutatás kényelmi és hólabda mintavételből	6
2.2.1	A téma szakirodalmának áttekintése	6
2.2.2	Empirikus adatgyűjtés, a kutatás körülményei.....	7
2.2.3	Mintavételi eljárás és a minta jellemzőinek vizsgálata	9
3	A kutatás eredményei és értelmezése.....	10
3.1	Demográfiai tényezők összefoglalása	10
3.2	Átlag feletti politikai érdeklődés a kitöltők között.....	12
3.3	A nők közéleti szerepvállalásának megítélése a válaszadók körében	14
3.3.1	A nők, mint politikusok alkalmasságának percepciója és támogatottsága.....	17
3.4	A válaszadók közéleti szerepvállalásának motivációi.....	18
3.5	A válaszadók közéleti aktivitása és politikai szerepvállalási hajlandósága	20
3.6	A közéleti szerepvállalást akadályozó tényezők	24
4	Következtetések	27
4.1	A mintán belül nagy a homogenitás	27
4.2	Politikailag aktívabb nők véleménye a nemük reprezentációjáról hazánkban.....	27
4.3	Szerepvállalási akadályok	28
4.4	Ajánlások az eredmények mentén.....	28
5	Új kutatási irányok.....	29

1. A probléma definiálása

1.1 A magyar nők alulreprezentáltsága a politikai döntéshozatalban

Bár több, mint 100 évvel ezelőtt, 1919-ben korát megelőzve a Károlyi-kormány kezdeményezése folyamán a kommunista kormány bevezette Magyarországon a női választójogot (Simándi, 2009), a nők súlya a mai napig nem jár együtt az arányos részvétellel az ország irányításában (Helsinki Bizottság, 2019). Magyarországon a nők a politikai életben alulreprezentáltak. A nők politikai aktivitása alatta marad a férfiakénak (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Emberi Jogi munkacsoport 2012-2014).

Míg a teljes lakosság közel 52%-a nő, a jelenlegi magyar kormányban nem található női kormánytag és a parlamentben a képviselő nők aránya is csak 14%. Az 1. számú táblázatban közétett mutatók alapján is kijelenthető, a nők ezen mértékű képviselete jelentősen elmarad az Európai Unió átlagához képest. Mráz Attila 2014-es megállapítása 10 évvel később is megállja helyét, miszerint a hátrány nem „csupán a nők politikai részvételében élen járó skandináv országokkal” összehasonlítva alacsony (Mráz, 2014), hanem a közép-kelet-európai uniós országok politikai hatalmi index rangsorában is jelenleg a legutolsó helyre teszi Magyarországot (European Institute for Gender Equality, 2024).

1. táblázat: Nők politikai hatalomban való részvételi aránya

Politikai hatalomban való részvétel	Miniszterek aránya (%)		Parlamenti képviselők aránya (%)		Régiós/helyi önkormányzatok tagjainak aránya (%)	
	Nők	Férfiak	Nők	Férfiak	Nők	Férfiak
Magyarország	0	100	14	86	15	85
Európai Unió	35	65	33	67	31	69

Forrás: European Insitute for Gender Equality, <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2024/domain/power/HU>

Bár nemzetközileg egyértelmű és konkrét szándék a nők reprezentáltságának a hatalmi struktúrákban való arányossá tétele (Inter-Parliamentary Union, 1997), kérdés, hogy egy demokratikusan működő ország lakossága dönthet-e úgy, hogy nemi megkülönböztetés nélkül, kizárólag nemileg 'semleges' állampolgárként tekint a választókra és azok képviselőire és a demokratikus úton megválasztott képviselőkre bízva, hogy mennyire igazságosan kezelik a nemek és a különböző társadalmi csoportok közötti különbségeket. Ha figyelembe vesszük a felvetést, hogy az aránytalan képviselet nem feltétlen jelenti az alkotmányos jogok sérelmét (Mráz, 2014), akkor tudományos szempontok alapján további indoklást kell keresnünk ahhoz, hogy a nők politikai hatalomban való arányos képviseletére elfogadott normaként tekintsünk.

Fontos-e a témában a közmegegyezés vagy egyszerűen emberi alapjogokat érintő kérdésként kell tekintenünk rá? Vizsgálódásunk elsősorban empirikus kutatással keresi a választ, hogy a jogi és politikai értelmezésektől függetlenül, hogyan vélekednek a magyar nők saját maguk, mint társadalmi csoport politikai hatalmi helyzetét illetően és milyen módon vesznek részt annak alakításában. Érzékenyek-e arra a problémára, hogy a társadalom esetleg nem tud egyenlő hozzáférést biztosítani az anyagi, kulturális és egyéb javakhoz a női tagjai számára, ha a közpolitikai rendszereket férfi döntéshozók formálják?

1.2 A kutatás témája

Jelen tanulmány nem arra tesz kísérletet, hogy társadalomtudományi szempontból indokolja a nők arányos politikai részvételének a jogosságát vagy sem (Vajda, 2019), hanem arra keresi a választ, hogy egyáltalán az érintett társadalmi csoport, azaz a magyar nők részéről elvárás-e saját csoportjuk politikai döntéshozatali hatalmának növelése és ha igen, akkor ezt milyen módon látnák megvalósítani és mennyire hajlandóak tevőlegesen is közéleti szerepet vállalni annak érdekében?

Ha a kutatók szemszögéből fogalmazzuk meg, a kérdés inkább úgy hangzik, hogy mi kell ahhoz, hogy több politikus nő legyen Magyarországon és arányuk magasabb legyen a politikai döntéshozatalban.

2 A kutatás célja és módszertana

A kutatás indítványozói 2024. augusztusában egy átfogó szemléletformáló programot indítottak el, mely program célja, hogy növelje Magyarországon a nők politikai részvételét. A kutatás a lehetséges cselekvési tervek elkészítéséhez volt hivatott inputtal szolgálni, mind rendszerszintű mintázatok felismerése által, mind a potenciális célcsoport elérhetőségére vonatkozólag.

2.1 A kutatás céljai

A kérdőíves kutatásunk hármas céllal készült, melyek segítenek annak megértésében, hogy Magyarországon milyen összefüggések, illetve jelenségek alakítják a nők politikai részvételi hajlandóságát és támpontot adnak a nők közéleti szereplésének növelése érdekében tervezett jövőbeni akcióknak. Ezen célok a következők voltak:

1. számú cél: Megvizsgálni, hogy Magyarországon a nők hogyan vélekednek a saját helyzetükről, szükségesnek látják-e a nők jelenlétének növelését a politikai képviseletben, illetve döntéshozatalban, azaz egyetértenek-e az alapproblémával. Ezen túlmenően, az abban motivált nők a lakosság körében mért megítélésekhez képest érzékenyebbek-e a politikai

szerepvállalásban tapasztalható esélyegyenlőség hiányára? Ebben a kérdésben részben szekunder kutatást is végeztem, mikor az attitűdkérdésekre vonatkozó eredményeinket egy a időben párhuzamosan elkészült reprezentatív kérdőíves kutatás (Bajnay és társai, 2024)¹ eredményeinek tükrében vizsgáltam.

Hipotézis: Magyarországon a politikai szerepvállalásban aktívabb nők elégedetlenebbek a nők jelenlegi politikai döntéshozói pozícióban elfoglalt helyével.

2. számú cél: Olyan magyar nők beazonosítása, akik szeretnék közéleti szerepet vállalni, és annak feltárása, hogy hol, milyen attribútum jelenléte valószínűsíti gyakoribb előfordulásukat a magyar nők populációjának körében?

3. számú cél: Annak vizsgálata, hogy **milyen akadályokat látnak a politikai szerepvállalási** motivációval rendelkező magyar nők abban, hogy ezt a szerepvállalást meglépjék.

2.2 Választott módszertan: kérdőíves kutatás kényelmi és hólabda mintavételből

2.2.1 A téma szakirodalmának áttekintése

A rendszerváltás óta több kutatás is született a témában a hazai helyzetet elemezve. Egyrésről a politika oldaláról megközelítve a nők, mint választópolgárok értékeit, preferenciáit és politikai aktivitását vizsgáló kutatások, jellemzően a parlamenti választásokat megelőző időszakokban; másrésről a nők helyzetét esélyegyenlőségi szempontból vizsgáló kutatások, melyek a nőket érintő hátrányos megkülönböztetésre, illetve a rendszerszintű akadályokra fókuszáltak.

A politika felől való megközelítések melyeket jellemzően politikai elemzők és közvéleménykutató cégek jegyeznek, jelen tanulmányban azzal a relevanciával bírnak, hogy a nők politikai érdeklődésére és politikai aktivitási szintjére vonatkozóan szolgálnak hasznos információval, mely tényezőt mi is vizsgáltuk az adott résztvevői körben. Ebben a körben hasznos volt a 21 Kutatóközpont által végzett legfrissebb (Bajnay és társai, 2024) és 2021-ben

¹ A „Több nőt a közéletbe!” kérdőíves kutatás óta hasonló témában a 21 Kutatóintézet is elkészített egy tanulmányt, melyet „Minden sikeres férfi mögött ... A nők politikai részvételének kihívásai Magyarországon” címmel publikált. Az általuk alkalmazott módszertanok között, egy a lakosság körében végzett reprezentatív online kérdőíves kutatást is használtak, melynek eredményei a jelen dolgozat adott pontjain meghivatkozásra, illetve összehasonlításra kerülnek. A két kutatás, miszerint az általam feldolgozott „Több nőt a közéletbe!” és a 21 Kutatóintézet által végzett kutatás egymástól teljesen függetlenül történt, a szerzők között bármiféle egyeztetés, összehangolás vagy információcsere a kérdőívek felvétele előtt vagy közben nem történt. A két kutatás időbeni közelsége és hasonló témaválasztása a véletlen műve.

publikált (21 Kutatóközpont, 2021), valamint a Republikon Intézet által végzett 2020-ban elkészült tanulmány (Republikon Intézet, 2020), mely mindkét intézmény esetében reprezentatív felméréseken alapult. További inputtal szolgált még egy 10 évvel korábbi nagy elemszámú mintával rendelkező nem reprezentatív, de nők és férfiak attitűdjeit összehasonlító kutatás, melyet a Vokskabin nevű magyar választói orientációs projekt égisze alatt futott (Bagi és társai, 2015).

Az említett kutatások idekapcsolódó eredményei írásomban leginkább a nők politikai érdeklődése és aktivitása fejezeteknél kerültek felhasználásra.

A nők politikai szerepvállalási esélyegyenlőségét illetően jellemzően a magyar nőszervezetek és nemzetközi szervezetek által jegyzett, illetve egyetemi szakirányú kutatások születtek, melyeket leginkább a közéleti szerepvállalást akadályozó tényezők szekcióban hivatkozok meg. Egy a 2023-ban elkészült átfogó irodalmi áttekintést tartalmazó tanulmányt (Balogh és Juhász, 2023) is hasznos referencia pontként tudtam alkalmazni, mely segített abban, hogy a felhasznált forrásokon kívül, még milyen a magyar lakosság körében végzett kutatások készültek a témában, melyekhez viszonyítani tudnám az általam feldolgozott kérdőíves eredményt. A szerzők által javasolt kutatási irányok között visszaigazolódott, miszerint mi segíti és mi tartja vissza ma Magyarországon a politikai szerep felvállalásától a nőket, jelen tanulmány következtetései is releváns ismerettel bővítik a tudásunkat.

Még hivatkozásra került a World Value Survey nemzetközi intézet által megrendelt kutatást (Inglehart és társai, 2014), mely magyar reprezentatív adatokat is tartalmaz az előző évtizedből a nők vezetői alkalmasságának megítélését illetően.

2.2.2 Empirikus adatgyűjtés, a kutatás körülményei

Jelen pályamunkában feldolgozott kérdőíves kutatás részét képezte a Magyar Európai Nők – MENŐK, Jól-Lét Alapítvány és a Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség szervezésében elindított „Több nőt a közéletbe!” kezdeményezésnek, ahol egy 2024. novemberében megtartott konferenciát megelőzően a szervező csapat egy kérdőív kitöltésére való felhívást tett közzé.

Az önkéntes szervező csapaton belül engem bíztak meg a kérdőíves kutatás vezetésével és feldolgozásával. A kérdőív összeállítását hárman végeztük, mely javaslatunkat a szervezői csapat hagyta jóvá. A kérdőív eredményeit egy SPSS használó adatszakértő segítségével dolgoztam fel, aki önkéntes segítő munkában egyeztetésünk alapján a statisztikai elemzések

inputjaként elvégezte a nyers adatok tisztítását és statisztikai elemzések egy részét. A kapcsolódó magyarázatok, narratívák és következtetések saját szellemi termék, melyeket az SPSS szakértővel és a témavezető egyetemi tanárommal való diskurzusok tovább inspiráltak és finomítottak.

A kérdőív céljai meghatározták a kérdések tartalmát és struktúráját, kvázi témaköröket alkotva.

Alkalmazott kérdés típusok:

- 6 fokú Likért-skála, melyben nem szerepelt semleges vagy 'nem tudom' opció
- opcionális válaszok, mindig megadva egy 'egyéb' opciót
- rangsorolás
- szabad szavas válaszok

A kérdőív felépítése: összesen 39 kérdés, az alábbi témakörökben.

- a. Demográfiai kérdések: 8 db kérdés, korcsoport, lakóhely, végzettség, családi állapot, kiskorú gyermekek száma, foglalkoztatási típus, munkaidő rendje és formája
- b. Politikai érdeklődésre vonatkozó kérdés
- c. Politikai aktivitásra vonatkozó kérdések
- d. Közösségekre vonatkozó kérdések
- e. Közéleti szerepvállalást érintő motiváció kérdések.
Itt fontos megjegyezni, hogy a válaszok alapján szétválasztottuk azokat a kitöltőket, akikben volt motiváció és azokat, akiket nem érdekel politikai szerepvállalás, még elvi megfontolás szintjén sem.
- f. Nők döntéshozatalban való reprezentáltságára vonatkozó kérdés
- g. Nők szerepének növelésére vonatkozó kérdés
- h. Nők közéleti szerepvállalását nehezítő akadályokra vonatkozó kérdések
- i. Nők közéleti szerepvállalását elősegítő támogatásra vonatkozó kérdések
- j. További megkeresés céljából elérhetőség megadása

2.2.3 Mintavételi eljárás és a minta jellemzőinek vizsgálata

Kutatásunk mintavételi eljárása nem tekinthető reprezentatívnak. Online kérdőívünk a témában érdekelt szervezetek kapcsolathálójának felhasználásával jutott el a válaszadókhoz, leginkább a hólabda elvet érvényesítve a mintavétel módszerében.

A kutatás körülményei és a nem reprezentatív minta adatfelvételi sajátosságai, melyet reprezentatív mintával összehasonlítok, kirajzolja a vizsgált csoportunk jellemzőit. Ezek alapján lehet megállapítani, hogy a válaszadók csoportja miben tér el a magyar népesség vagy azon belül általánosan a magyar nők politikával kapcsolatos jellemzőihez képest.

Az adatok felvétele 2024. szeptember 9. és október 11. között zajlott.

Az értékelhető kitöltések száma 468 db volt.

További kutatás céljából önkéntesen megadták az elérhetőségüket: 197 fő, ebből 4 férfi.

Az e.) pontban feltüntetett kérdésnél 123 fő nyilatkozta, hogy nem érdekli a közéleti szerepvállalás vagy nem talál semmilyen motivációt. A további 345 fő töltötte ki a teljes kérdőívet a politikai aktivitásra, szerepvállalásra és akadályokra vonatkozó kérdések mentén.

Miután az SPSS szakértő a Likert-skála numerikus kódolását megcsinálta és a regressziós vizsgálatot lefuttatta, a mintán belül jellemzően összehasonlító elemzéseket végeztem.

Annak vizsgálata érdekében, hogy a politikai szerepvállalási hajlandóságot valóban befolyásolja-e a nők helyzetéről alkotott negatív vélemény, valószínűségi eloszláson alapuló számítást végeztünk.

Az egyik magyarázni kívánt esemény, az, hogy valakiben megjelenik-e a vágy a politikai szerepvállalás iránt, míg másokban nem.

A másik magyarázni kívánt esemény az, hogy ha valakiben már megjelenik a politikai szerepvállalási vágy, akkor mi miatt nem állt még bele, mi miatt nem csinálja?

3 A kutatás eredményei és értelmezése

Ebben a fejezetben részletesen vizsgált témakörönként összegzem az eredményeket. Kiindulópontként fontos érteni, hogy a jelen kérdőívvel kiket értünk el, kik a kutatásunk alanyai. Kik ők, milyen alap demográfiai tényezőkkel bírnak és milyen csoportot alkotnak? Ezen okból a demográfiai tényezők áttekintésével kezdem a kutatási eredmények ismertetését.

A demográfiai áttekintés után a politikai érdeklődés szintjét és a nők politikában betöltött szerepével kapcsolatos attitűd kérdések eredményeit mutatom be.

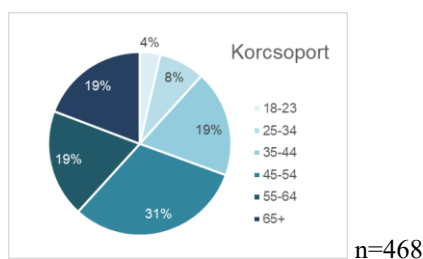
Azt követően pedig a politikai aktivitás, közösségiség és politikai szerepvállalási hajlandóság eredményeit elemzem, annak érdekében, hogy meg lehessen becsülni, hogy kik azok, akiket érdekel a politikacsinálás.

Az elemzések sorát azzal zárom, hogy a politikai szerepvállalási hajlandósággal rendelkezők válaszait értékelem az őket érintő akadályok kapcsán és az általuk javasolt támogatási formákat illetően.

3.1 Demográfiai tényezők összefoglalása

Életkoruk szempontjából a kitöltők 31%-a 45-54 év és 19%-a 55-64 év közötti korosztályba tartozik. Ők hivatalos nyugdíjkor előttiék, jelentős felnőttkori élettapasztalattal rendelkeznek. Továbbá 19% nyugdíjkorhatár feletti és a legfiatalabbak, a 24 év alattiak csupán 4%-át teszik ki a mintának.

1. ábra: Kutatásban részt vett válaszadók korcsoport szerinti megoszlása

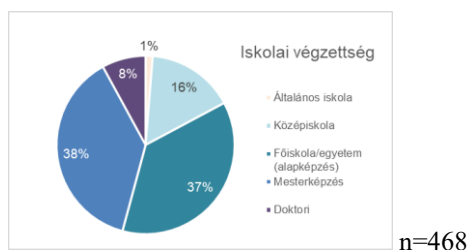

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Iskolai végzettséget tekintve, a válaszadók 83%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel, szemben az országos átlaghoz képest, ami 35% a nők körében (KSH 2023-as adatok https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0027.html). Ez azt mutatja, hogy a minta egyik sajátos jellemzője a magas iskolai végzettség, ezért a válaszok semmiképp sem tekinthetők a

magyar nők szempontjából általános érvényűnek vagy reprezentatívnak. A mintavételi eljárás során kialakult magasabb képzettséggel rendelkező válaszadói csoport megértéséhez értékes adalék, mikor egy-egy kérdés tekintetében a válaszokat reprezentatív kutatások eredményeivel összevetem a későbbi fejezetekben.

2. ábra: Kutatásban részt vett válaszadók végzettség szerinti megoszlása

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Lakóhely szerint a kitöltők az országos megoszláshoz képest jellemzőbben a fővárosban laknak, azaz az országos szintű 17% helyett 49%-a budapesti. További 30% nagyvárosban vagy városban él.

Foglalkoztatás tekintetében a válaszadók közel fele, 49%-a alkalmazott, 20%-a nyugdíjas és 19%-a vállalkozó. A fennmaradó 12% közel fele, 22 fő munkanélküli, 18 fő pedig diák státuszban van. A 468 főből 16 fő jelölte meg a GYES, GYED, családanya vagy otthonápolást végző kategóriát.

Vizsgáltuk, a családi állapot, illetve az otthoni kötelezettségek és politikai aktivitás közötti kapcsolatot, ezért a demográfiai kérdéseknél rákérdeztünk a családi állapotra és arra is, hogy aktuálisan hány kiskorú gyermeket nevel az illető. Kérdés volt, hogy a gyermekek számával változik-e a politikai érdeklődés, az aktivitás szintje vagy a motiváció miertje. Erre az odavonatkozó fejezeteknél térek ki.

Ami a populációról elmondható, hogy a többség, 63% közös háztartásban lévő kapcsolatban él, ezen belül 49% házasságban, 14% élettársi kapcsolatban. Ez a fajta különválasztás azért érdekes, mert meg tudjuk vizsgálni, hogy aki egyedülálló, özvegy vagy elvált és életvitelszerűen nem él egy fedél alatt egy partnerrel, annak a nők helyzetét érintő véleménye vagy a politikai aktivitása eltér-e szignifikánsan az életközösségben élőkétől.

2. táblázat: Kutatásban részt vett válaszadók családi állapot és gyermekek szerinti megoszlása

Családi állapot / kiskorú gyermekek száma	0	1	2	3	3 <	Végösszeg
Házass	82	46	58	33	9	228
Élettársi kapcsolat	38	11	13	3	1	66
Egyedülálló	68	8	4	2		82
Elvált	36	15	12	5		68
Özvegy	17	1	1	1		20
Egyéb			3	1		4
Végösszeg	241	81	91	45	10	468

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

3.2 Átlag feletti politikai érdeklődés a kitöltők között

Az elsődlegesen kiugró adat az egész mintára vonatkozóan, az a magas politikai érdeklődés. Ebben a pontban ennek a mértéke és lakosságban mért szintjének az összehasonlítása kerül bemutatásra.

Ahhoz, hogy több nőt láthassunk meghatározó politikai aktorként Magyarországon, olyan nőkre van szükség, akiket alapjában véve érdekel a politika. Kérdőívünk elsősorban olyan nőket ért el vagy szólított meg, akikről általánosságban kijelenthetjük, hogy jellemzően érdekli őket a politika. A számok tükrében ez azt jelenti, hogy 86%-át érdekli vagy nagyon érdekli a politika, míg a fennmaradó 14% közömbös vagy elutasító azzal. Hogyan viszonyul ez a nagyon magas politikai érdeklődés az átlagos magyar nők politikai érdeklődéséhez képest?

Ahogy azt alább részleteiben is bemutatom, más kutatásokkal összehasonlítva elmondható, hogy mind az általános népesség, mind a nők viszonylatában az általunk vizsgált mintában szignifikánsan magasabb a politika iránt érdeklődők aránya.

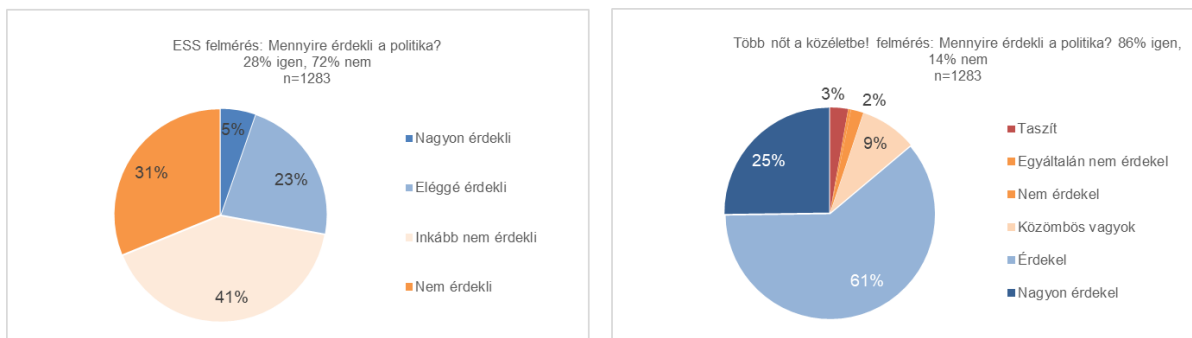
A kontextushoz tartozó egy 2022-ben, a nők körében végzett telefonos reprezentatív kutatás szerint, a „magyar nők többsége nem foglalkozik politikával” kevés időt tölt politikai hírfogyasztással vagy tájékozódással. (Bojár Ábel, 2022.) Közvetlenebb referenciaként használható a European Social Survey 2023-as adata, ahol a reprezentatív adatok alapján a teljes népesség 33%-át érdekli, csak a nőket nézve pedig 28%-át érdekli és 72%-át nem érdekli a politika (European Social Survey, 2023²).

Összesen 20% érdeklődik a politikai iránt a mi mintánkban megjelenő 86%-kal szemben. Ez azt jelenti, hogy az általunk vizsgált minta átlag feletti közéleti érdeklődést mutató populáció, egyfajta réteget vagy buborékot jelent. Ebben csoportban lakossághoz viszonyítva képest háromszoros (pontosan 3.01-szeres) az esélye annak, hogy valakit érdekel a politika. Bár arra a

² European Social Survey: ESS11: Hungary, 2023 alapján saját számítások

tényezőre nem kérdeztünk rá (pl. hírfogyasztási szokások), valószínűsíthető, hogy a csoport közügyeket illetően tájékozottabb az átlagos magyar nőhöz képest.

3. ábra: Politikai érdeklődés összehasonlítása a Több nőt! kérdőív válaszai és az ESS reprezentatív felmérése alapján

Forrás: Szerző által készített ábra, az adatok forrása: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázata és az ESS 2023-as reprezentatív kutatása

Találó lehet egyik szociológus szaktekintély mondása, miszerint „olyan, mintha ebben a mintában a magyar szüfrazetteket vizsgálnánk”

Megvizsgáltuk, hogy találhatunk-e a kitöltőkre érvényes olyan demográfiai jellemzőt, melynek mentén, ha rétegeket vizsgálunk akkor a mintán belül meghatározható egy olyan csoport, akire kevésbé vagy inkább jellemző a politikai érdeklődés. Ilyen jellemzőt, ami szignifikáns különbséget mutatott volna a mintán belül a politika iránt érdeklődő és nem érdeklődők között, nem találtunk. Ha a magyar népesség körében végzett reprezentatív kutatások eredményeivel való összehasonlítást végzünk, akkor szignifikáns különbség van az általunk vizsgált csoportnál az iskolázottság tekintetében, továbbá a lakóhely szerinti eloszlás tekintetében. Ahogy ezt az demográfiai adatok fejezetben kifejtettem, a vizsgált populáció magasabban képzett és főváros centrikusabb.

Jelen tanulmánynak nem az a célja, hogy cáfolja vagy bizonyítsa, hogy azért van kevesebb nő a közélet hatalmi struktúráiban hatalmi szerepben, mert a nőket a férfiakhoz képest valóban kevésbé érdekli a politika. Mindazonáltal amikor a nők politikai érdeklődésének szintjét vizsgáljuk, érdemes ránézni a társadalmi környezetre, mely befolyásoló hatással bír a sztereotip vélemények kialakulására és az azoknak való megfelelésre.

A Vokskabin által lefolytatott online kérdőíves kutatásban, melyet közel 25,000 felhasználó töltött ki, közvetett eredmény, hogy a férfiak aktivitása megelőzte a nőkét (Bagi és társai, 2015). Ennek egyik oka, az a torzító tényező, hogy a kérdőívet népszerűsítő online portál két csókolózó

nő fotóját használta a felhívásnál. Az ezen kívüli kitöltéseknél a nemek aránya közel 50% volt minimálisan magasabb a férfiak javára.

3.3 A nők közéleti szerepvállalásának megítélése a válaszadók körében

Ebben a fejezetben azt vizsgálom, hogy a nők fontos témának érzékelik-e a nemek szerinti arányos képviseletet a politikában, érzékenyek-e saját nemük reprezentációjának a kérdéseivel kapcsolatban. Azaz, fontos-e és amennyiben igen, akkor milyennek ítélik meg a nők képviseletének helyzetét hazánkban?

A bevezetőben leírt adatok a magyar nők hatalmi struktúrában való alulreprezentáltságáról összhangban van a nők ebben a kérdésben való megítélésével. Arra a kérdésre, hogy szerintük hogyan vannak a nők képviselve a politikai döntéshozatalban, majdnem egybehangzóan az alulreprezentált válaszra voksoltak és ebből is a többség a nagyon alulreprezentált opciót választotta. A felülreprezentáltság válaszlehetőséget egy kitöltő sem jelölte meg.

Elmondható, hogy a nők alulreprezentáltságának tényében a mintán belül egyetértés van.

4. ábra: Nők politikai reprezentáltságára vonatkozó válaszok

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Hipotézis: Magyarországon a politikailag vagy közéleti szerepvállalásban aktívabb nők elégedetlenebbek a nők jelenlegi politikai súlyával és döntéshozói pozícióban elfoglalt helyével. Ők inkább támogatják a nők arányának növelését a politikai döntéshozatalban hazánkban.

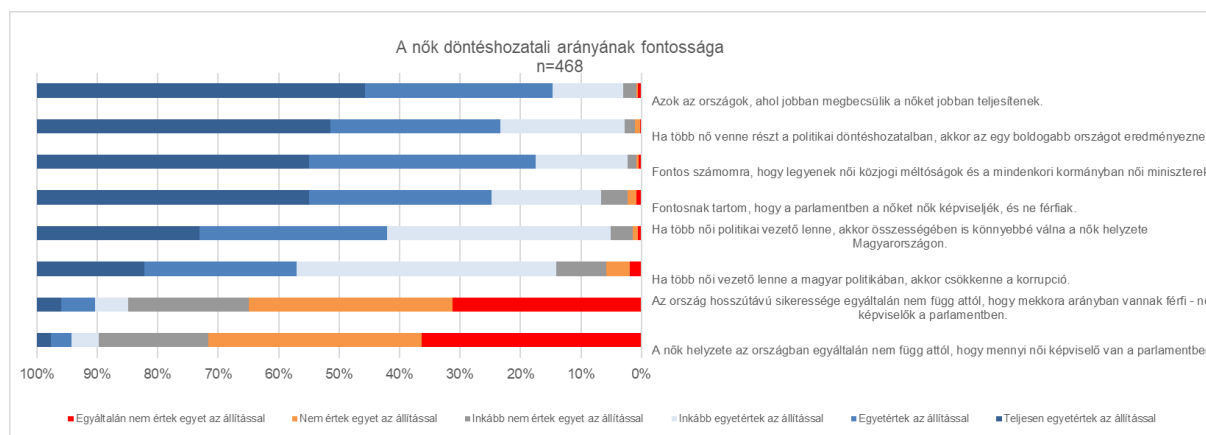
A fenti hipotézis vizsgálatához több attitűd kérdést is feltettünk, leginkább azzal a fókusszal, hogy a kitöltők érzékelnek-e problémát a magyar nők helyzetében a politikai döntéshozás és reprezentáció területén továbbá mennyire gondolják, hogy az arányosabb részvétel az ország és a lakosság számára pozitív hatást jelentene. Ezen dilemmáknak még akkor is van relevanciája, ha azt már kijelenthetjük, hogy magával az alulreprezentáltság tényével kapcsolatban

egyértelmű tudatossággal rendelkeznek a válaszadók. A további kérdés, hogy az alulreprezentáltság felismerésén túl megjelenik-e a nőkben az igény a változtatásra, vagy azt inkább, mint egyfajta társadalmi valóságot elfogadják, mi több helyénvalónak tartják.

A mintánkban egyértelműen, majdnem egyöntetűen az a vélemény, hogy a nők politikai döntéshozatalban való szerepe fontos és abban elfoglalt arányukat növelni kell.

A 4. táblázatban is jól látszik, hogy az attitűd kérdéseknél nincs igazán megosztó kérdés a populációban, inkább a bizonytalanok aránya eltérő két kérdésnél a többi állításhoz képest. Emiatt, ha rétegenként vizsgáljuk is a mintát például családi állapot vagy gyermekek száma, vagy lakóhely szerint, nem találunk szignifikáns, megbízható mintaszámmal igazolható különbségeket. A vélemények szinte minden kérdésben még demográfiai alcsoportonként is egy irányba mutatnak, a nők fokozottabb képviselésének irányába. Ez az eredmény természetesen korántsem meglepő, hiszen – mint azt már korábban jeleztük – a mintavételi eljárás sajátosságaiból eredően kérdőívünk eleve a nők közéleti szerepvállalása iránt elkötelezett célcsoportot ért el.

5. ábra: Nők közéleti szerepvállalására vonatkozó attitűd kérdések válaszai

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázata

Az a vélemény, hogy a nők politikai szerepvállalásának növelése fontos, megjelenik más kutatásokban, de a támogatottság mértéke eltérő. Két forrást szeretnénk idézni ezen a ponton, azokat egymás mellé téve további következtetéseket tudunk levonni az általunk vizsgált nők csoportjáról.

A Vokskabin által végzett 2015-ös felmérés, mely a közel huszonötezres felhasználói kör által került kitöltésre, nők és férfiak vegyesen 68,7 százalékban egyetértettek abban, hogy legyen több női képviselő a parlamentben. Sajnos nemek szerinti adat nem áll rendelkezésünkre. Akik kitöltötték a kérdőívet valószínűsíthetően jobban érdeklődnek a politika iránt az átlag magyar

állampolgárhoz képest. Ezért is hasznos megnézni, hogy egy a lakosság szempontjából reprezentatív felmérés, ahol csak átlagos mértékben van jelen a politikai érdeklődés vagy közügyekben való tájékozottság, milyen mértékű a nők politikai szerepvállalásának növelésének a támogatottsága. Ehhez a 21 Kutatóintézet által végzett legfrissebb kutatás szolgál adattal, ahol már csupán 56% ért egyet a női politikusok számának szükségességével (Bajnay és társai, 2024, 13. old). A mi kutatásunkban, hasonló attitűdöt vizsgálva erősebb preferencia látható, ahol a parlamenti és önkormányzati képviselők között a nők létszámának arányos növelését 56% határozottan szükségesnek tartja és további 32% is inkább egyetért.

3. táblázat: Összehasonlító táblázat a női döntéshozók számának növelésével kapcsolatos véleményekre vonatkozólag

	Egyetért	Nem ért egyet. vagy nem tudja	Forrás és minta
Több női politikusra lenne szükség.	56%	44%	Bajnay és társai, 2024 Reprezentatív
A jelenleginél több női képviselő legyen a magyar országgyűlésben.	69%	11%	Bagi és társai, 2015 Felhasználók köre
Szükségeseznek tartom, hogy kötelezően bevezessék a nők létszámának arányos növelését a parlamenti és önkormányzati képviselők, illetve jelöltek között.	88%*	13%	Több nőt a közéletbe! kutatás kitöltői
Ha több nő venne részt a politikai döntéshozatalban, akkor az egy boldogabb országot eredményezne.	97%	3%	Több nőt a közéletbe! kutatás kitöltői

*megjegyzés, hogy a 56% határozottan egyetért, és 32% inkább egyetért

Forrás: Szerző által készített ábra, az adatok forrása: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai, a 21 Kutatóközpont, 2021 reprezentatív kutatása és a Vokskabin 2015-ben végzett kutatása

Az összehasonlítás további megerősítéssel szolgál arra vonatkozólag, hogy a kutatásunk alanyai összeségében hasonló véleménybuborékból jönnek, akik a népességhez képest nagyobb mértékben gondolják úgy, hogy a nők szerepét a politikai döntéshozatalban növelni kell.

Ehhez a véleményhez kapcsolhatóak azok az attitűd kérdések, mely a nők nagyobb mértékű reprezentációjával kapcsolatos hiteket vizsgálja. Ezek leginkább arra vonatkoznak, hogy milyen pozitív következménnyel járna a női képviselők számának növelése. A válaszok alapján megállapítható, hogy az általunk elért nők jellemzően (85-90%) abban hisznek, hogy a nagyobb arányú női képviselet egy boldogabb, hosszútávon sikeresebb, jobban teljesítő országot eredményezne. Ahol még mindig nagymértékű egyetértés van, de már megjelenik egy számottevő mértékű bizonytalanság is, az a korrupcióval és a nők helyzetének javításával kapcsolatban mutatható ki. Itt az 'inkább egyetértek' aránya 43% és 37%-ban van jelen, ami puha igent jelent. Ennek az okára vonatkozó adatunk nincs, érdemes lehet további kutatásban

vizsgálni, hogy mennyiben szól ez a bizonytalanság a rendszer bizonytalanságairól vagy a politikus nőkről kialakított képről.

3.3.1 A nők, mint politikusok alkalmasságának percepciója és támogatottsága

Ez a kérdéskör a kutatásokban általában két oldalról is megközelítésre kerül (Balogh és Juhász, 2023). Az egyik, hogy jó döntéshozónak, vezetőnek látják-e a nőket. A másik, hogy milyen a politikáról, mint műfajról a vélekedés és ebben mennyire jelenik meg a sztereotip politikusi kép, ami az eldurvult politikai kommunikációt a férfias versenyszellemmel társítja. Másképp megfogalmazva: a nő lehet jó vezető, de a politika nem nőnek való.

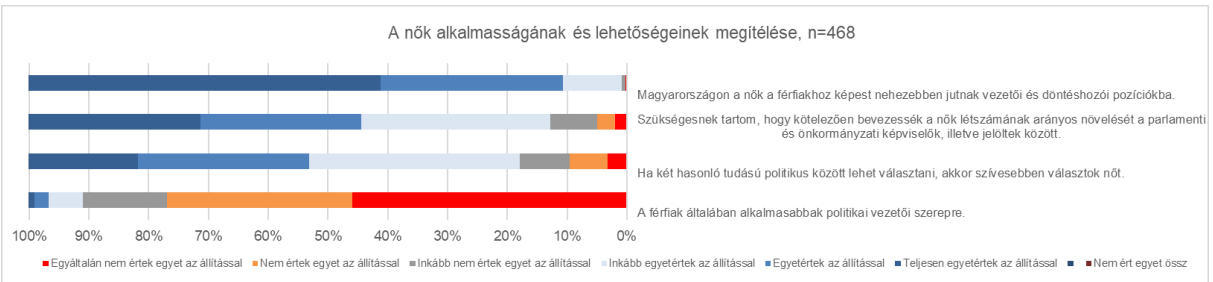
Kérdőíves kutatásunkban a 468 válaszadó közül 91% nem ért egyet azzal, hogy a férfiak alkalmasabbak lennének a politikusi vezetői szerepre. Ennek a sztereotip állításnak az elutasítása magasabb, mint a teljes lakosság körében mért 74% (Bajnay és társai, 2024.)

4. táblázat: Összehasonlító táblázat a nők vezetői alkalmasságát megítélő mérésekről

	Egyetért, nem tudja	Nem ért egyet	Forrás és minta
A férfiak jobb vezetők, mint a nők.	43%	57%	Bajnay és társai, 2024 Reprezentatív
Azért van kevesebb nő a parlamentben, mert a nők kevésbé alkalmasak politikusnak.	26%	74%	Bajnay és társai, 2024 Reprezentatív
Összességében a férfiak jobb politikai vezetők, mint a nők.	44%	56%	World Value Survey, 5.hullám, 2008.- as adatok, reprezentatív teljes népesség körében
Összességében a férfiak jobb politikai vezetők, mint a nők.	38%	62%	World Value Survey, 5.hullám, 2008*.-as adatok, reprezentatív nők körében
A férfiak általában alkalmasabbak politikai vezetői szerepre.	9%	91%	Több nőt a közéletbe! kutatás kitöltői

Megjegyzés: a World Value Survey legújabb hullámaiban Magyarországra vonatkozó adat nem található

6. ábra: Nők vezetői és politikusi alkalmasságának megítélése

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Az alkalmasság mellett fontos tényező a lehetőség illetve az esélyegyenlőség a női politikusok számára. A válaszadók 99%-a egyetért, és ebből 89% határozottan egyetért azzal, hogy Magyarországon a nők a férfiakhoz képest nehezebben jutnak vezetői és döntéshozói pozícióba. Itt szignifikánsan eltérő attitűd olvasható ki a teljes népességhez képest, ahol már jóval kevesebben, 44% véli úgy, hogy továbbra sem igaz, hogy a nőket nem érne a legtöbb területen. A magyar populáció több, mint fele nem gondolja, hogy a nőknek továbbra is hátránnyal kell szembesülniük az élet különböző területein (Bajnay és társai, 2024). Sajnos az előzetes publikáció nem tartalmaz adatot arra nézve, hogy a férfiak és nők között van-e különbség ebben a kérdésben.

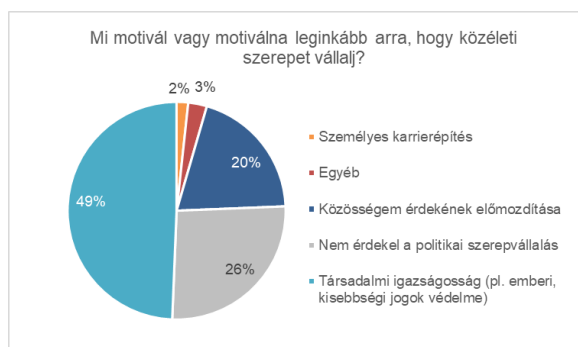
3.4 A válaszadók közéleti szerepvállalásának motivációi

Kutatásunk célja, hogy kiderítse, hogy a válaszadók mennyire informáltak a magyar nők politikai hatalmi helyzetét illetően és mennyire motiváltak abban, hogy ezért tegyenek. Az előző fejezetben tárgyaltak szerint kiderült, hogy a nők tájékozottak és egyetértenek abban, hogy fontos részvételüket növelni a politikai döntéshozók között és ebben a pontban pedig azt vizsgáljuk, hogy mennyire érzik sajátjuknak a feladatot, hogy ezért tegyenek is.

Első e témakörben feltett kérdésünk a motivációra vonatkozott, azokra a lehetséges mozgatórugókra, amik arra sarkalhatják a nőket, hogy közéleti szerepet vállaljanak. A kérdést feltételes módban tettük fel, ezzel is segítve a résztvevőket az akadályok vagy a 'miért nem' szemlélet helyett, az ideális képben való gondolkodást. „Mi motivál, vagy motiválna leginkább arra, hogy aktív közéleti szerepet vállalj?”

Ennél a kérdésnél volt egy olyan választási lehetőség is, hogy valaki egyáltalán nem akar politikai szerepet vállalni és még a feltételes módban feltett kérdésre is egyértelmű nem a válasza. Ők 26%-át jelentik a teljes válaszadók körének és mivel jelenleg nincs motivációjuk a politikai szerepvállalásra, ezért tőlük a kérdőívben a szerepvállalás akadályaira már nem kérdeztünk rá. Ezen a ponton a kérdőív ketté ágazott és már 123 fővel kevesebben, csak 345 főt vezettünk végig a hátralévő kérdéseken.

7. ábra: Motivációk a közéleti szerepvállalásra vonatkozóan

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Rákérdeztünk arra is, hogy milyen területen tartanak fontosnak a nők szerepének növelését. Az attitűd kérdések tendenciájához illeszkedően alig volt olyan válaszadó, még a politika iránt nem érdeklődők körében is, aki nem tartotta volna valamelyik területen fontosnak a nők nagyobb láthatóságát.

A kitöltők elsődlegesen az országos politikai szinten látják a nők szerepének a növelésének, 10ből majdnem 9-en osztották ezt a véleményt. A helyi önkormányzati szinten már csak az 50% tartaná fontosabbnak, az üzleti és civil szféra helyett. Ez arra vall, hogy a nőket, a válaszadók preferenciájára reagálva elsősorban a politikai térben és ebben is kiemelten az országos szinten kellene megvalósítani.

8. ábra: Nők szerepének növelésének lehetőségei

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

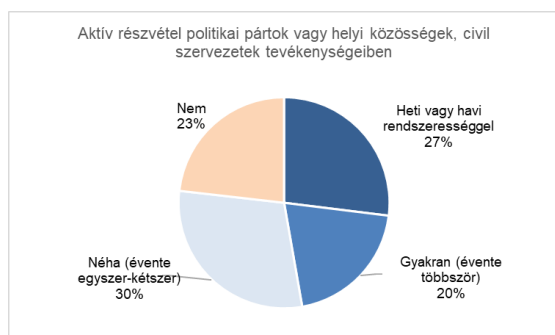
Ettől a ponttól kezdve már csak a közéleti szerepvállalásban motivált kitöltők kaptak további kérdéseket, ezért az összes 468 helyett 345 válaszadóval megyünk tovább.

3.5 A válaszadók közéleti aktivitása és politikai szerepvállalási hajlandósága

Az elméleti szándék mellett rákérdeztünk a tényleges tevőleges közéleti szerepvállalás bizonyos formáira, hogy lássuk, hogy a vizsgált mintában mennyire vesznek részt a köz ügyeinek az alakításában, akár nem csak nőket érintő témákban is.

A politikai motivációval rendelkező kitöltők (345 fő összesen) jellemzően valamilyen politikai vagy civil közösségi tevékenységben részt vesznek. Négyből hárman legalább évente egyszer, de ennek a körnek közel fele ettől gyakrabban is.

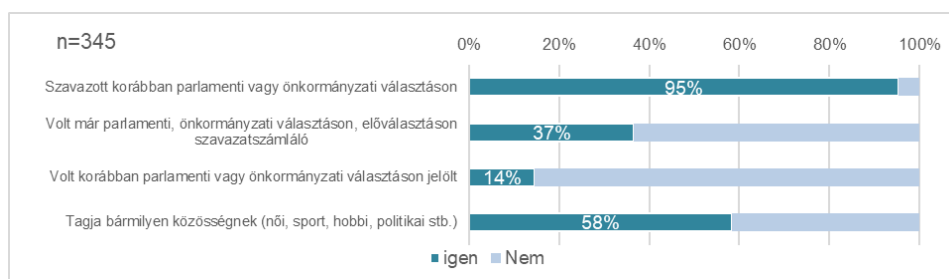
9. ábra: Közéleti aktivitás gyakorisága

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

A politikai aktivitás módját is vizsgáltuk egy-egy megvalósulási formán keresztül, mint pl. szavazatszámhlói jelenlét vagy politikai jelöltség. A mintában jelen lévőek több, mint egyharmada volt már szavazatszámhló, van, aki jelöltként is szerepelt. Fontos mutató, hogy minden második résztvevő tagja valamilyen közösségnek. Ezek az eredmények magas közéleti aktivitási szintet jeleznek, különösen a European Social Survey reprezentatív felmérés számainak tükrében, ahol a mintánkhoz képest messze elmaradóan, csupán a nők 4%-a vallotta úgy, hogy önkénteskedett valamilyen non-profit vagy jóléti szervezetnél.

10. ábra: Közéleti aktivitás formái

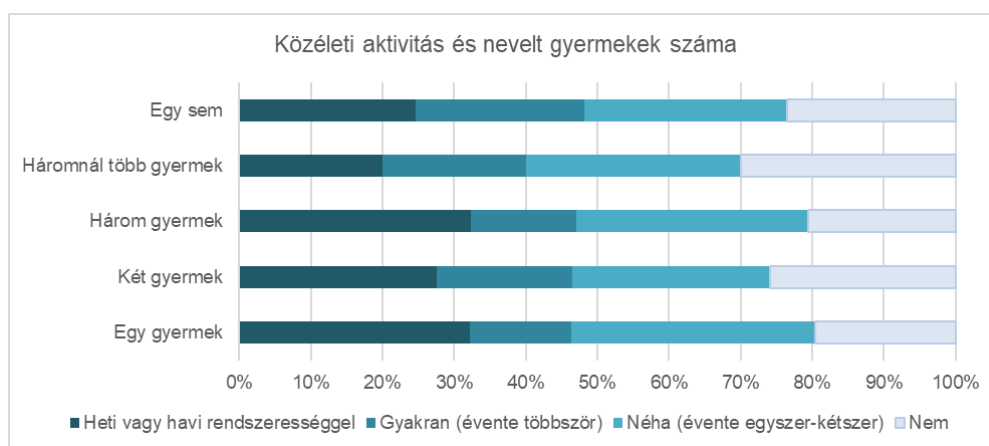
Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Ha számításba vesszük azt a tényt, hogy a közéleti tevékenység elvégzése időt vesz igénybe, akkor érdemes megvizsgálni, hogy ilyen magas aktivitási ráta mellett a populáción belül,

vannak-e olyanok, akiknek életkörülményei egyfajta korlátozó tényezőt jelent a közéleti tevékenységben való aktív részvételben.

Feltételezhetjük, hogy aki gyereket vagy több gyereket is nevel, annak korlátozottabb az ideje és akár a gyermekek meglétének a tényével vagy a gyermekek számának növekedésével kevésbé aktívak a nők. Ez a feltételezés ebben a mintában nem igazolódik vissza. Egyértelmű korreláció a gyermekek számának növekedése és a közéleti aktivitás csökkenése között nem mutatható ki. Sőt, a három gyermeket nevelők között a legmagasabb a heti vagy havi gyakoriságú tevékenység, aminek az okát nem tudjuk, de feltételezhető, hogy a gyerekek által több közösségi tevékenységbe folynak belel a szülők, különösen a nők.

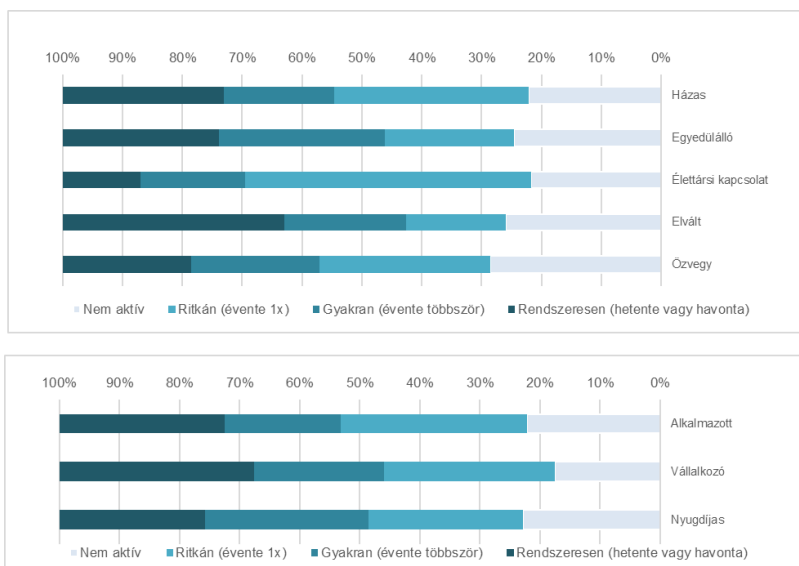
11. ábra: Közéleti aktivitás gyakorisága a gyermekek számának viszonylatában

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Ugyanígy nem lehetett jelentős különbséget felfedezni a közéleti aktivitás gyakoriságában, ha a családi állapot, vagy a foglalkoztatási forma szerinti bontásban vizsgáltuk a válaszadókat. A csoporton belül a vállalkozók körében csekély mértékben magasabb a közéleti aktivitás.

12. ábra: Közéleti aktivitás gyakorisága családi állapot és munkavállalási forma viszonylatában

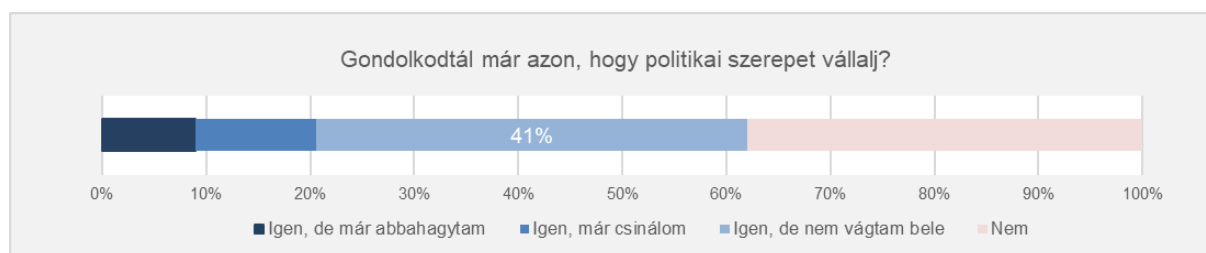
Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Visszatérve a bekezdés elején feltett kérdésre, hogy a demográfiai adottságokból adódó feltételezett időgazdálkodási korlátok negatívan befolyásolják a közéleti aktivitás erősségét, ebben a mintában nem nyert bizonyítást. Úgy tűnik, hogy esetünkben ezek a faktorok semlegesek a közéleti szerepvállalás szempontjából.

Mivel az attitűd kérdéseknél kevés elemszámú a nők képviselőiténél a növelését nem támogatók száma, ezért ott sem lehet az alacsony elemszám miatt megbízhatóan összefüggést kimutatni a támogató/nem támogató vélemények és a politikai aktivitás erőssége között.

Azon kívül, hogy résztvevőknél rákérdeztünk a közéleti szerepvállalás motivációira, konkrétan is feltettük a kérdést, hogy gondoltak-e már arra, hogy politikai szerepet vállaljanak? A válaszlehetőség nem csak igen/nem opciókat tartalmazott, hanem meg lehetett jelölni, ha már valaki csinálta is, vagy éppen aktuálisan aktív politikai szerepben van. A kutatás szempontjából az a 41% a legérdekesebb csoport, akikben ott van a potenciál, hogy még belevágnának a politikacsinálásba, de eddig nem tették meg. Ők lehetnek az a célcsoport, aki mozgósítható.

13. ábra: Politikai szerepvállalási hajlandóság

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázata

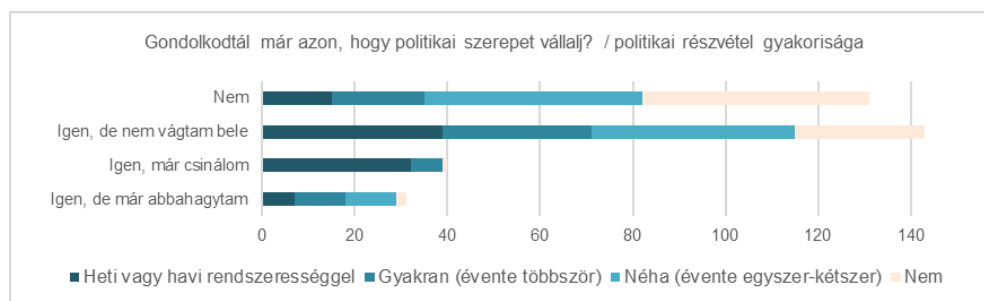
Ezt a 143 főt tovább vizsgálva az látható, hogy 80% tevőlegesen már része a közéletnek és minden második közülük évente többször is aktív.

5. táblázat: A közéleti aktivitás szintje és politikai szerepvállalási hajlandóság metszetei

Közéleti aktivitás / politikai szerepvállalási hajlandóság	Igen, de már abbahagytam	Igen, már csinálom	Igen, de nem vágtam bele	Nem	Összes
Heti vagy havi rendszerességgel	7	32	39	15	93
Gyakran (évente többször)	11	7	32	20	70
Néha (évente egyszer-kétszer)	11		44	47	102
Nem	2	1	28	49	80
Összes	31	40	143	131	345

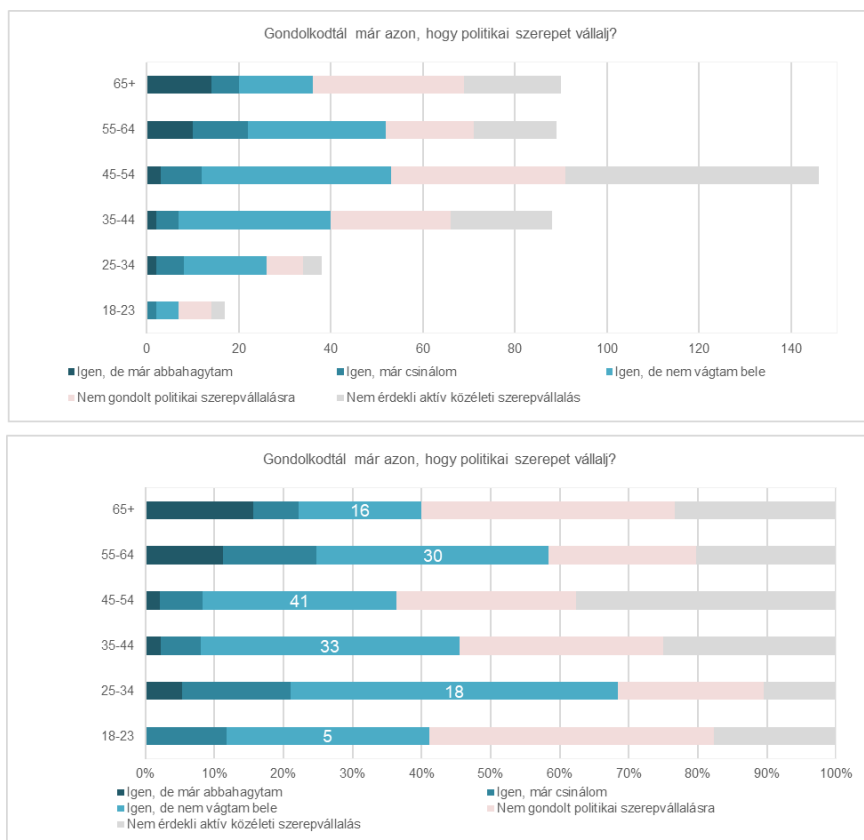
Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázata

14. ábra: Közéleti aktivitás a politikai szerepvállalási hajlandóság megoszlásában

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázata

15. ábra: Közéleti aktivitás és politikai szerepvállalási hajlandóság korosztályonként

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázata

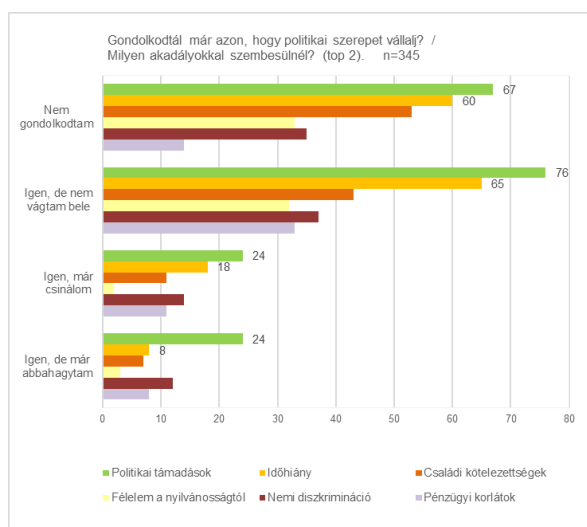
A százalékos eloszlásos ábrán az látszik, hogy 35-55 év között csökken a politikai szerepvállalási hajlandóság, de a minta szerint még ott is a nők egynegyedénél van még potenciál. További kutatási téma lehet, hogy a nők életútját hogyan kíséri végig a politika iránti érdeklődésük alakulása és milyen tényezők, pl. leterheltség, prioritások befolyásolják azt a koruk és élethelyzetük változása során.

3.6 A közéleti szerepvállalást akadályozó tényezők

A kutatás egyik célja volt feltárni, hogy a rendszerszintű mechanizmusok mellett, mik a nők részéről a személyes gátló tényezők, amik hozzájárulhatnak a nők alacsony számú közszerplői megjelenéséhez.

A reprezentatív felmérésben a férfiak szerint a nőket leginkább a karrier és a család összeegyeztetése tartja vissza (Bajnay és társai, 2024), míg a mi mintánkban a nők 55%-ban a politikai támadást jelölték meg elsődlegesen és csak 44%-ban az időhiányt másodlagos akadállyal saját politikai szerepvállalásukat tekintve.

16. ábra: Politikai szerepvállalás akadályai

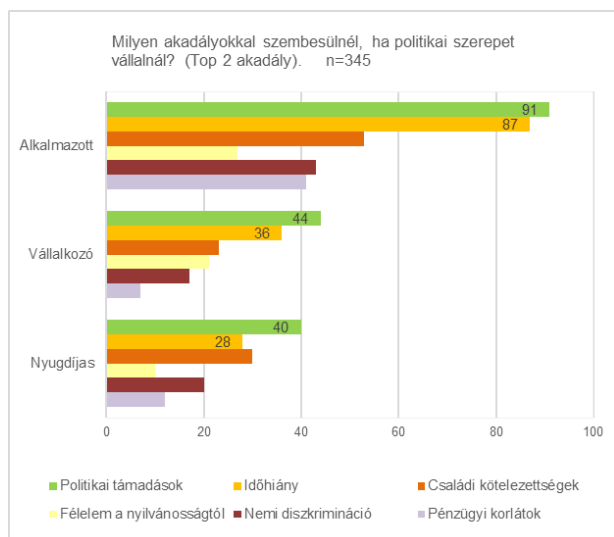
Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

A kérdőív nem tért ki rá, de mivel a politikai támadásoktól való félelmet a megkérdezett nők 55%-a a top 2 akadály között említi, érdemes lehet a jövőben egy feltáró jellegű kutatást végezni, hogy mennyire igazolható a Fiske és társai által jegyzett szerethető/kompetens skála (Fiske és társai, 2002) szerinti percepció, miszerint a nőknek a szocializáció miatt fontosabb elem lehet a szerethetőség még a politika világában is.

Hogy a közvélemény mit gondol, a nőket jobban érintik-e személyesen a politikai támadások, erről nincsenek egybehangzó kutatások. A legaktuálisabb reprezentatív felmérés szerint csupán a magyarok 20%-a gondolja, hogy „Manapság olyan sok támadás éri a politikusokat, hogy a női politikusok nehezebben viselik ezt, mint a férfi politikusok.” (Bajnay és társai, 2024).

A kutatás mintájában demográfiai jellemzőként szétbontva sem található eltérő prioritás az akadályokat illetően, kivétel a nyugdíjasok körében az időhiányt a családi kötelezettségek váltják fel.

17. ábra: Politikai szerepvállalás akadályai jellemző munkavállalói típusonként

Forrás: Több nőt a közéletbe! kérdőíves kutatás alapadattáblázatai

Bár jelen eredmények is tükrözik a nők életében sokszor jellemző úgynevezett láthatatlan munkából adódó terheket, mégis a személyes szférát fenyegető jelenlegi politikai klíma és kommunikációs gyakorlatok képzik az első számú visszatartó erőt abban, hogy a nők politikai szerepet vállaljanak.

Az érvelést, miszerint a társadalom érzékelésében már a jogegyenlőség megteremtésével egyidejűleg eljött a nemek közötti esélyegyenlőség is, Kováts Eszter az egyik okként nevezi meg a nemi kvóta elutasításának (Kováts, 2019). Kutatásunk az akadályokat vizsgáló része részben igazolja Kováts megállapítását, mivel a válaszok egyértelműen azt mutatják, hogy az időhiány és a családi kötelezettségek, melyek inkább rendszerszintű társadalmi jelenség következményei a második és harmadik tényezőként szintén akadályt jelentenek a közéleti szerepvállalásban.

4 Következtetések

Jelen munka hármaskutatási céllal íródott.

Először azt vizsgáltuk, hogy Magyarországon a nők hogyan vélekednek a saját helyzetükről, és a tárgyban az alábbi hipotézis igazolását kerestük.

Hipotézis: Magyarországon a politikai szerepvállalásban aktívabb nők elégedetlenebbek a nők jelenlegi politikai döntéshozói pozícióban betöltött súlyával.

A második számú cél az volt, hogy megtaláljuk a közéleti szerepvállalási potenciállal rendelkező nőket és beazonosítsuk azokat a jellemzőket, melyek jelenléte valószínűsíti gyakoribb előfordulásukat a magyar nők körében.

A harmadik cél mentén azt vizsgáltuk, hogy a magyar nők milyen akadályokat látnak maguk előtt, mikor politikai szerepet szeretnének vállalni.

A kutatási célokra reflektáló eredmények összefoglalását az alábbiakban ismertetem.

4.1 A mintán belül nagy a homogenitás

Az első fontos megállapítás, hogy a kérdőív kezdeményezői megtalálták azt a csoportot, mely társadalmi vállalkozásuk célcsoportja volt. Ebben a körben 10-ből közel 9 nőt érdekl a politika. Ez a felismerés részben a második kutatási cél megértéséhez vitt közelebb. Ugyanis, a mintagyűjtés módja bizonyítottan kiugróan magas politikai érdeklődéssel rendelkező populációt hozott létre. A minta sajátosságáról elmondható, hogy a népességhez képest, itt 2,4-szer gyakoribb a felsőfokú képzettséggel rendelkezők száma, de a végzettség és a politikai érdeklődés függőségét a mintán belül nem tudtuk megbízhatóan vizsgálni.

4.2 Politikailag aktívabb nők véleménye a nemük reprezentációjáról hazánkban

Az első kutatási kérdéshez, hogy elégedetlenebbek-e a politikailag aktívabb nők a saját nemük hatalomban elfoglalt helyzetét illetően, még további vizsgálódásra volt szükség. Ehhez a mintát két szempontból is elemeztük. Megnéztük, hogy kik a közéletben aktívak és mennyiben tér el a véleményük a nem aktívakétól.

Az aktivitási szint előtt a mintát szűkítettük és kiválasztásra került azoknak a köre, akik közéleti szerepvállalási motivációval rendelkeznek. E téren 468-ból 345 kitöltő tudott motivációt választani. Náluk vizsgáltuk a különböző közéleti aktivitási formák szintjeit. Erről a szűkebb csoportról elmondható, hogy mindamellett, hogy tagjai rendelkeznek közéleti szerepvállalási motivációval, tevélegesen is részt vesznek a közügyek alakításában, politikailag kiemelkedően

aktívak. Ha csak a szavazatszámálói és képviselő jelöltségi mutatóikat nézzük, a népesség átlagához képest legalább kilencszer olyan gyakran találhatunk köztük olyan nőt, aki közéleti tevékenységet végez.

A hipotézis bizonyításához ezen aktív csoport véleményét szeretnénk volna összevetni a nem aktívak véleményével. Az alapból magas politikai érdeklődésű mintán belül olyan egybehangzóak voltak a vélemények a nők helyzetére vonatkozó attitűd kérdésekben, hogy az ellentmondó vélemények alacsony elemszáma miatt a politikailag aktív és nem aktív emberek válaszai közötti különbség nem volt vizsgálható. A hipotézis vizsgálata korlátokba ütközött, megbízható regressziós elemzést e tekintetben, nem lehetett alkalmazni. Ezért szekunder kutatással, külső referenciát kerestünk. Egy attitűd kérdést illetően találtunk összehasonlításra alkalmas adatot, mely alapján elmondható, hogy az általunk vizsgált politikailag érdeklődőbb csoportban a népességhez képest többen gondolják úgy, hogy a nők szerepét a politikai döntéshozatalban növelni kell.

4.3 Szerepvállalási akadályok

A harmadik, közéleti szerepvállalási személyes akadályokra vonatkozó vizsgálat kimutatta, hogy a motivációval rendelkező nők több, mint fele a politikai támadásoktól való félelmet nevezte meg első számú gátló tényezőként és ezt követte 44%-ban az időhiány.

Összeségében megállapítható, hogy a közéletileg aktívabb nők a saját nemük politikai képviseletével elégedetlenebbek és szükségesnek látják a nők arányának növelését a magyar közéletben, ott is elsősorban az országos szintű politikában. Ezek a nők jelenleg jellemzően tevőlegesen is részt vesznek a társadalmi ügyek alakításában. Szerepvállalási hajlandóságuk miatt 143-an potenciálisan mozgósíthatóak politikai jelöltségre, de ehhez támogatásra van szükségük. Az elsődleges visszatartó tényező számukra a politikai támadásoktól való félelem.

4.4 Ajánlások az eredmények mentén

Jelen kutatási eredmények ráerősítenek a témában korábban tett ajánlásaira. A különböző javaslatok együttes alkalmazása tudja elérni azt, hogy egyszerre rendszerszinten hasson, ugyanakkor a potenciális célcsoport tagjait egyéni szinten támogassa.

Rendszerszintű javaslatok a nemi alapú kvóta alkalmazása, a pozitív politikusi nőkép erősítése, a társadalmi szemléletváltás (Bajnay és társai, 2024), minden, ami a kritikus tömeg elérését segíti ((Lévay-Kiss, 1997), (Inter-Parliamentary Union, 1997)).

A célcsoport célzott megerősítésére pedig, különösen a politikai támadásokra való felkészülés szempontjából a potenciális női közszereplők képzése és mentorálása az elsődleges lehetőség.

5 Új kutatási irányok

Mivel kutatásunk egyik eredménye azt mutatja, hogy a politikai szerepvállalás elsődleges akadálya a politikai támadásoktól való félelem, a pszicho-szocio háttér mélyebb megértése sokat segíthetne a társadalmi szemléletváltás megfelelő üzeneteinek formálásában és az egyéneket támogató képzések anyagainak a hatásosságában. A szerethető és kompetens modell (Fiske és társai 2002) mentén való vizsgálatok feltárhatnák a magyar társadalom szavazói között az ideális nő-kép és a politikus nő image-e közötti eltéréseket vagy ellentmondásokat.

Felhasznált irodalom

21 Kutatóközpont: Nőügyek. A férfiak és a nők politikai érdeklődésének, részvételének és politikai preferenciáinak eltérései, 2021. (https://21kutatokozpont.hu/wp-content/uploads/2021/05/masodik_verzio.pdf)
Letöltve 2024. 10. 30.

Bagi Judit, Barlai Melani, Deczy Xénia, Pető Andrea: Kiket érdekel a férfiak és nők esélyegyenlősége Magyarországon? (A férfiakat), 2015, Vokskabin, 4,
https://www.vokskabin.hu/Downloadable/Analyses/FerfiakNok_Bagi_Barlai_Deczky_Peto.pdf, 30 oldal,
Letöltve 2024. 12. 22.

Bajnay Orsolya, Boda Zsuzsanna, Kiss Kata Dóra: Minden sikeres férfi mögött... A nők politikai részvételének kihívásai Magyarországon, 2024, https://21kutatokozpont.hu/wp-content/uploads/2021/11/FNF_HUN_gen.pdf

Balogh Lídia és Juhász Borbála: Keresik-e egyáltalán a nőt? Nők és Politika Magyarországon, 2023. Friedrich Ebert Stiftung, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/20724.pdf> . Letöltve 2024.12.04.

Bojár Ábel: NDI GOTV Kampány: Női célcsoport. NŐI CÉLCSONPORT. A magyar nők körében végzett telefonos kutatás főbb eredményei. 2022.feb.28., 2022. <https://www.atevalasztasod.hu/uploads/nok.pdf>

European Social Survey: ESS11: Hungary, 2023. https://ess.sikt.no/en/data-builder/?rounds=11.13&seriesVersion=876&tab=download&variables=1.0.0-2_7_8_34_40_74+3.1

Emberi Jogi munkacsoport honlapja, Magyarország kormánya megbízásából Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, 2012-2014. <https://emberijogok.kormany.hu/nok>. Letöltve 2024. 12. 18.

Gender Equality Index 2024: Sustaining Momentum on a Fragile Path

Helsinki Bizottság: November 17.: rendelet a magyar nők választójogáról (1919), Emberi Jogi Kalendárium, 2019. november. https://helsinki.hu/esemeny/november_17_rendelet_a_magyar_nok_valasztojogarol_845

Inter-Parliamentary Union, Concluding statement by the President on the outcome of the Conference, 1997, New Delhi. <http://archive.ipu.org/splz-e/ndelhi97.htm>

Kováts Eszter: Kell-e több nő a politikába?, 2019. <https://merce.hu/2019/07/27/kell-e-tobb-no-a-politikaba/>

Mráz Attila: A női kvóta igazolása a liberális politikai képviseletben, 2014, Fundamentum/2014. 4. szám. https://epa.oszk.hu/02300/02334/00066/pdf/EPA02334_fundamentum_2014_04_022-046.pdf

Simándi Irén, Küzdelem a nők parlamenti választójogáért Magyarországon, 1848-1938, 2009. Gondolat Kiadó, 157. old

Republikon Intézet (2020): Nők a közéletben: részvétel, attitűdök, pártválasztás, 2020. május, <http://republikon.hu/media/93863/republikonnokakozeletben.pdf>. 31.

Vajda Adrienn: Lehetősége a nők képviselete nők nélkül Doktori értekezés, 2019, Budapesti Corvinus Egyetem, <http://phd.lib.uni-corvinus.hu/1062/1/Vajda%20Adrienn.pdf>.

Inglehart, R., C. Haerpfer, A. Moreno, C. Welzel, K. Kizilova, J. Diez-Medrano, M. Lagos, P. Norris, E. Ponarin & B. Puranen et al. (eds.). 2014. World Values Survey: Round Five - Country-Pooled Datafile Version: www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWV5.jsp. Madrid: JD Systems Institute. Letöltve 2024. 12. 20.

European Institute for Gender Equality, Gender Equality Index 2024. <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2024/compare-countries/power/1/table>

Fiske, Susan T.; Cuddy, Amy J. C.; Glick, Peter; Xu, Jun (2002). "A Model of (Often Mixed) Stereotype Content: Competence and Warmth Respectively Follow From Perceived Status and Competition" (PDF). *Journal of Personality and Social Psychology*. 82 (6): 878–902., doi:10.1037/0022-3514.82.6.878. https://www.cos.gatech.edu/facultyres/Diversity_Studies/Fiske_StereotypeContent.pdf